STICHTING
Kastelen
Buitenplaatsen
Landgoederen

Historische buitenplaatsen; ensembles van waarden

Toekomstvisie sKBL 2025 - 2030

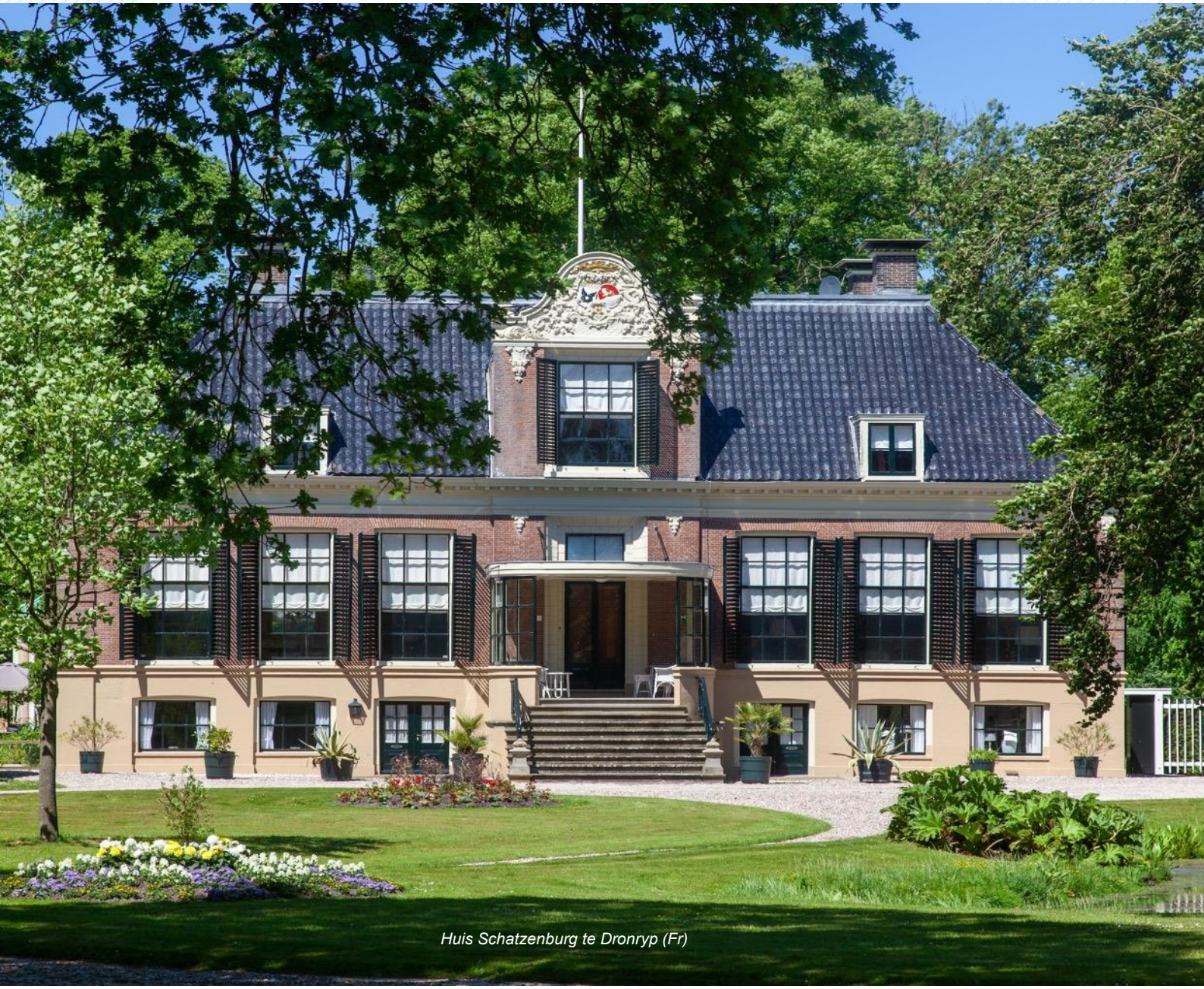

Huis Schatzenburg te Dronryp (Fr)

Kastelen, historische buitenplaatsen en landgoederen (KBL) zijn bakens van zowel materieel als immaterieel erfgoed. Ze herinneren ons aan een tijd waarin de elite gemakkelijk in hectares kon denken en zich op haar buitens overgaf aan sociale verpozingen, botanische liefhebberijen, schoonheid en rust. Ieder KBL is een uniek geheel van historische waarden, bijzondere verhalen, fraaie natuur en bijzondere interieurs.

Behalve om deze culturele en natuurhistorische betekenis zijn de ensembles ook belangrijk voor hedendaagse maatschappelijke opgaven. Immers, zij voorzien ons land van een onmisbare landschappelijke en cultuurhistorische identiteit. De vitale waarden ervan dragen bij aan:

- **Een duurzame leefomgeving:** KBL zijn groene oases van rust in (verstedelijkte) gebieden. Ze bepalen de schoonheid en uniciteit van ons landschap en dragen bij aan de ruimtelijke kwaliteit van onze leefomgeving.
- **Onze economie:** onderzoek door Bureau Witteveen & Bos toont aan dat iedere euro die in KBL wordt geïnvesteerd de samenleving gemiddeld € 3,50 oplevert. Bovendien dragen KBL op meervoudige wijze bij aan de lokale (en vaak ook sociale) werkgelegenheid.
- **Sociaal-maatschappelijke engagement:** KBL verbinden lokale gemeenschappen, want ruim 15.000 Nederlanders zijn er vrijwillig actief.
- **Gezondheid:** KBL dragen bij aan de algemene gezondheid van mensen. Het zijn plekken van rust, zingeving, harmonie en (gezins-)plezier.
- **Toerisme en recreatie:** KBL voorzien in de behoefte aan (natuur-)beleving, ontspanning, geborgenheid en kleinschaligheid.
- **Klimaat:** KBL leveren een essentiële bijdrage aan hydrologische en ecologische aanpassingen voor een klimaatbestendige toekomst. Historische uitgangspunten blijken waardevast bij hedendaagse toepassingen voor waterberging, verbetering van de water- en bodemkwaliteit.
- **Biodiversiteit:** een deel van de biodiversiteit hangt samen met de aanwezigheid van oude bomen, die vanouds op KBL te vinden zijn. Feitelijk zijn KBL de onontbeerlijke longen van onze leefomgeving. Bovendien draagt de stilte en nachtelijke duisternis in deze biotopen bij aan het voortbestaan van de biodiversiteit.
- **Geschiedenis:** de KBL die er nog zijn, zijn er dankzij de vele eigenaren die zich voor hun behoud hebben ingezet, daarin bijgestaan door onnoemlijk veel personeel dat actief was in en rond de buitenplaats. Met het geld van de eigenaren en de inzet van koetsiers, dienstmeisjes, koks, tuinmannen of huisknechten zijn duizenden verhalen overgeleverd die soms mooi, soms dramatisch maar altijd boeiend zijn.

sKBL constateert echter dat dit unieke erfgoed aan veel bedreigingen blootstaat. Onder druk van de ruimtelijke uitdagingen (infrastructuur, industrie, energievoorziening, water) waar Nederland voor staat, blijken KBL kwetsbaar. Door stijgende onderhoudskosten (materiaal en ambachtelijke arbeid), regeldruk en fiscale onzekerheid worden het beheer en de exploitatie ervan een steeds grotere opgave. Ook de gevolgen van klimaatverandering leveren hoge kosten op. Tegelijk neemt de kennis af die nodig is voor de complexe instandhouding; ambachten verdwijnen en het aantal ervaringsdeskundigen en bestuurders vermindert. Ook maatschappelijke vooroordelen rond dit type erfgoed werpen ongewilde drempels op.

Onze missie

Dit alles geeft aan het behoud van deze plekken een uiterst urgent karakter. Daarom stelt sKBL zich als **hoofddoel** de instandhouding en de beleefbaarheid van KBL te bevorderen door het maatschappelijk commitment voor hun behoud te vergroten, een zo groot mogelijk publiek te laten kennismaken met dit erfgoed en hen te enthousiasmeren voor hun behoud. sKBL gelooft dat meer maatschappelijke appreciatie leidt tot meer draagvlak onder politici, beleidsmakers en de samenleving, en zo aantoonbaar ten goede komt aan de bescherming van KBL en indirect bijdraagt aan de inzet van individuele KBL-eigenaren en beheerders.

Huis Trompenburg te 's-Graveland

Huis Eyckestein te Maartensdijk

Op welke wijze?

Om het maatschappelijk draagvlak voor de instandhouding van KBL te vergroten, spant sKBL zich in om meer mensen deelgenoot te maken van de belevingswaarden en (historische) verhalen rond deze unieke ensembles. Wij zijn ervan overtuigd dat mensen het belang van dit erfgoed beter begrijpen als ze weten dat KBL bijdragen aan doelen die door velen worden omarmd (duurzaamheid, recreatie, gezondheid, cultuur, economie, etc.). sKBL ontwikkelt educatieve middelen om de samenleving de betekenis van KBL uit te leggen en te doen ervaren. Dit betekent dat in de publiekscommunicatie van sKBL verhalen en waarden rond KBL vooropstaan. Onze activiteiten richten zich dan ook op educatie met impact, op basis van de gedachte dat KBL als spiegels van de samenleving kunnen fungeren en als proeftuin voor de vele uitdagingen van onze tijd.

De manieren waarop sKBL het delen van kennis en ervaring nastreeft, verschillen per doelgroep. sKBL bedient vijf, elkaar deels overlappende doelgroepen:

- *een breed (algemeen) publiek*
- *vrijwilligers op KBL*
- *KBL-donateurs (direct belanghebbend) en particuliere donateurs*
- *professioneel betrokkenen bij KBL*
- *overheden*

Voortgaand op het succesvolle *Nationaal Jaar Historische Buitenplaatsen 2012* ging sKBL in 2014 van start op basis van een netwerk van direct bij KBL betrokkenen: eigenaren, beheerders zoals natuurorganisaties, kasteelmusea en (horeca)exploitanten, adviseurs politici en bestuurders.

sKBL brengt deze partijen bij elkaar, faciliteert de uitwisseling van expertise en ervaringen en bevordert onderlinge samenwerking, bijvoorbeeld met workshops, studiedagen en trainingen. Kennisdeling voor deze doelgroep is vooral gericht op, maar niet exclusief voorbehouden aan, eigenaren en organisaties die als donateur financieel bijdragen aan de stichting.

Vanuit haar streven naar meer publieksbereik hecht sKBL eraan juist buiten de 'eigen' kring meer zichtbaarheid voor KBL te realiseren. Een eerste, belangrijke ingang bieden daarbij de netwerken rond landelijke KBL. Veel KBL verzorgen digitale nieuwsbrieven voor hun achterban en zijn actief op sociale media. Tot die achterban behoren onder meer hun vrijwilligers en anderen die de waarden van KBL onderschrijven.

Behalve op het intensiveren van bestaande samenwerkingen richt sKBL zich op nieuwe allianties, met name met algemene en doelgroepgerichte media (dagbladen, tuin-, natuur-, lifestyle-, foto-, kunst- en cultuurmagazines) en toeristische platforms met hun communicatiekanalen. Het primaire streven is daarbij zulke doelgroepen voor het KBL-erfgoed te 'winnen'. Hierbij blijft het de gedachte dat de buitenplaats één samenhangend ensemble is, waarvan de onderdelen elkaar en het geheel versterken.

Binnen de missie van sKBL is een initiërende rol weggelegd voor de historische buitenplaats Huis Landfort te Megchelen (Gld). Niet alleen is Huis Landfort de thuisbasis van sKBL. Dankzij de voltooide volledige restauratie kan het zich ook profileren als een nationale modelbuitenplaats. Daarmee biedt Huis Landfort de unieke kans om de talrijke elementen die KBL in Nederland gemeen hebben op een aansprekende en toegankelijke manier uit te leggen.

Huis Landfort te Megchelen

Realisatie

Om haar missie waar te maken, bedient sKBL zich in de volgende beleidsperiode onder meer van de volgende (reeds bestaande, dan wel te ontwikkelen) middelen en initiatieven:

- De website www.skbl.nl, met een digitale KBL-schatkaart, inclusief locatiezoeker en actuele informatie. Deze wordt uitgebouwd en verrijkt met relevante achtergrondinformatie, boekbesprekingen, kijk- en luisterplezier en themadossiers.
- Vier digitale nieuwsbrieven per jaar, die een groeiend aantal abonnees bereiken. De insteek van deze nieuwsbrieven is te informeren, enthousiasmeren en uit te nodigen.
- Sociale media (nu ca. 10.000 volgers) en YouTube-kanaal, waar wij geregeld nieuws uit de wereld van KBL plaatsen.
- Educatie en kennisoverdracht door bijvoorbeeld thematische podwalks.
- Om meer publieke belangstelling te generen, gaan wij samenwerken met nieuwe doelgroepen bijvoorbeeld via media zoals bijvoorbeeld medische- en lifestylemagazines met specifieke thema's maar ook met groepen die actief zijn rond klimaatverandering, duurzaamheid, natuur- en cultuurbeleving, moestuinen en soortgelijke onderwerpen.
- Bijeenkomsten voor onze KBL-donateurs en particuliere donateurs blijven wij organiseren om zo kennis en vriendschap te delen en ons netwerk te bestendigen. Daarnaast kunnen incidenteel thematische studiedagen worden aangeboden als actuele ontwikkeling daartoe noodzaken.
- Het educatieve model Nationaal Centrum Nederlandse Buitenplaatscultuur, waaraan sKBL samen met stichting Erfgoed Landfort op Huis Landfort inhoud geeft.
- De jaarlijkse sKBL-Ithakaprijs (€5.000,-), als stimulans van interdisciplinair (wetenschappelijk) onderzoek over KBL en het sKBL-Ithakastipendium (€5.000,-).
- Deze laatste activiteit krijgt vanaf 2026 een meer publieksgerichte (sociaal-maatschappelijke en/of educatieve) invulling.
- Jaarlijks vier webinars met diverse onderwerpen en gasten uit de KBL-wereld. Dit kunnen ook DocuTalks, Talkumentaries, Studiostories, etc. zijn.
- Een interactieve KBL-waardenkaart, die mede in het kader van het Nationaal Centrum Nederlandse Buitenplaatscultuur zal worden ontwikkeld. Daarop wordt het meervoudige waardenperspectief van KBL in Nederland inzichtelijk gemaakt, op basis van de belangrijkste kernwaarden van KBL in relatie tot landelijke ruimtelijke, maatschappelijke en economische vraagstukken.
- 'Smartmobiletours' over de Nederlandse buitenplaatscultuur, waarvan in 2025 eerst een pilot wordt ontwikkeld voor Huis Landfort, die daarna elders wordt uitgerold.

Huis Den Aalshorst te Dalfsen

Colofon

STICHTING
Kastelen
Buitenplaatsen
Landgoederen

sKBL
Landfortseweg 4
7078 BT MEGCHELEN
info@skbl.nl
www.skbl.nl

31 juli 2025
Samenstelling en redactie: René W.Chr. Dessing, Asker Pelgrom & Yvonne Molenaar
Afbeeldingen: Albert Speelman (pag. 1, 3b), Trudelies de Graaf (pag. 3a, 5),
Cor Bouwstra (pag. 4), René W.Chr. Dessing (pag. 6)